INSTITUTE FOR DEVELOPMENT POLICY
INSTITUTI PËR POLITIKA ZHVILLIMORE

Analizë e Pavarur e INDEP mbi Projektligjin për Energjinë Elektrike

ANALIZË DHE PROPOZIME PËR AMENDAMENTIM

INSTITUTI PËR POLITIKA ZHVILLIMORE (INDEP)

Autor: INDEP
Programi: Zhvillim i Qëndrueshëm
Publikuar: Tetor, 2026

Instituti për Politika Zhvillimore – INDEP
Botim i Institutit për Politika Zhvillimore (INDEP). Të gjitha të drejtat janë të rezervuara. Asnjë pjesë e këtij botimi nuk guxon të riprodhohet, të ruhet në ndonjë sistem të të dhënave apo të transmetohet, në asnjë formë apo mënyrë, pa pëlqim paraprak nga botuesi. Botimi mund të shpërndahet në formë elektronike, por vetëm në tërësi dhe vetëm për qëllime jokomerciale.

Ky punim është publikuar me mbështetjen e Fondit të Vëllezërve Rockefeller (RBF). Mendimet dhe pikëpamjet e INDEP nuk shprehin ose pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të RBF.

1. Përmbledhja Ekzekutive

Instituti për Politika Zhvillimore (INDEP), në kuadër të programit për zhvillim të qëndrueshëm, ka analizuar Projektligjin për Energjinë Elektrike. Për INDEP, projektligji përbën përparim drejt një tregu më të hapur dhe një sistemi më fleksibil: njeh ruajtjen e energjisë, agregimin, konsumatorët aktivë dhe komunitetet e qytetarëve për energji. Shumica e këtyre elementeve mbështesin drejtimin për të cilin INDEP ka avokuar prej vitesh. Ndërhyrjet parlamentare duhet të ruajnë këtë përparim dhe ta plotësojnë me formulim juridik të saktë, procedura të qarta dhe garanci të zbatueshme.

Pakoja e legjislacionit të energjisë vjen me rreth dy deri në tre vjet vonesë ndaj afatit të përgjithshëm të transpozimit të Paketës së Integrimit të Energjisë Elektrike, 31 dhjetor 2023. Komisioni Evropian e evidentoi vonesën edhe në Raportin për Kosovën 2025. Kjo e bën shqyrtimin parlamentar një mundësi që duhet shfrytëzuar për të përmbyllur reformat e kërkuara prej vitesh, me përgjegjësi dhe afate të zbatueshme. Vonesa nuk arsyeton miratimin e dispozitave të paqarta, por kërkon që amendamentimi të përqendrohet te pengesat konkrete të zbatimit. [1]

Mungesa e Projektligjit për Rregullatorin e Energjisë nga kjo pako krijon një deficit rregullativ që duhet adresuar para leximit të dytë. Ligji kornizë, ligji sektorial dhe ligji për rregullatorin janë funksionalisht të ndërlidhur: njëri përcakton politikën, tjetri të drejtat dhe rregullat e tregut, ndërsa i treti garanton institucionin që i zbaton. Zgjerimi i detyrave të ZRRE-së duhet të shoqërohet me përditësim të garancive të pavarësisë, burimeve profesionale, kompetencave hetimore dhe sanksioneve. INDEP kërkon shqyrtim të koordinuar të të tri ligjeve dhe një ndarje të qartë të përgjegjësive, në përputhje me kërkesat e Komunitetit të Energjisë për mbikëqyrje efektive dhe të pavarur. [2]

Një çështje kyçe është ushtrimi i të drejtave të aksionarit të KOSTT-it. Bartja e tyre te ministria përgjegjëse për infrastrukturën përqendron kontrollin në ekzekutiv dhe duhet zëvendësuar me një model të përfaqësimit të aksionarit publik në kuadër të Kuvendit. INDEP propozon një komision me tre përfaqësues, të caktuar nga Kryetari i Kuvendit, grupi më i madh parlamentar dhe grupi më i madh parlamentar opozitar, me kritere profesionale, transparencë dhe kufizime të konfliktit të interesit. Ky model duhet t'i nënshtrohet kërkesave të ndarjes dhe certifikimit të operatorit.

Hapja e tregut duhet të shoqërohet me një udhërrëfyes detyrues të ZRRE-së, me kategori, faza, afate dhe kushte të matshme të gatishmërisë. Shërbimi universal garanton të drejtën e furnizimit; çmimi i rregulluar është instrument më vete. Mbështetja sociale duhet të përqendrohet te konsumatorët e cenueshëm, ndërsa ndërhyrjet e përgjithshme në çmim duhet të kenë afat dhe dalje të parashikueshme. Për konsumatorin, liberalizimi duhet të sjellë zgjedhje reale, informacion të krahasueshëm dhe mundësi për ndërrimin e furnizuesit.

Investimet në bateri dhe vetëprodhim kërkojnë tarifa që pasqyrojnë kostot, pa e ngarkuar konsumatorin dy herë për të njëjtën kosto. Komunitetet energjetike duhet të kenë forma organizimi të përshtatshme, qasje në rrjet dhe mbështetje praktike. Përjashtimet për ruajtjen në pronësi të operatorëve kërkojnë testim të hapur të tregut dhe vendim të pavarur të ZRRE-së. Ndërkohë, gabimet në kufijtë e emetimeve të mekanizmave të kapacitetit duhet të korrigjohen përpara miratimit.

MSA-ja, në nenet 74 dhe 114, e lidh reformën me përafrimin dhe bashkëpunimin energjetik me Bashkimin Evropian. Detyrimet e Komunitetit të Energjisë për tregun e integruar dhe orientimi i Deklaratës së Sofjes drejt neutralitetit klimatik më 2050 kërkojnë një kuadër që lidh konkurrencën, investimet dhe uljen e emetimeve. Prandaj, objektivi afatgjatë i dekarbonizimit duhet të shprehet në Ligjin për Energjinë dhe të udhëheqë planifikimin sektorial. Ligji për Energjinë Elektrike duhet ta bëjë

1 Komuniteti i Energjisë, Paketa e Integrimit të Energjisë Elektrike dhe afatet e transpozimit.; Komisioni Evropian, Raporti për Kosovën 2025, kapitulli 15, Energjia, f. 83–84.

2 Ligji nr. 05/L-084 për Rregullatorin e Energjisë.; Direktiva (BE) 2019/944 për rregullat e përbashkëta të tregut të brendshëm të energjisë elektrike, versioni i përshtatur për Komunitetin e Energjisë; nenet përkatëse të cituara në tekst.

këtë orientim të zbatueshëm përmes burimeve të ripërtërishme, ruajtjes së energjisë, efiçiencës dhe pjesëmarrjes së qytetarëve në treg. [3]

Analiza paraqet 15 çështje për ndërhyrje parlamentare. Përparësi kanë plotësimi i pakos me ligjin për ZRRE-në, qeverisja e KOSTT-it, hapja e organizuar e tregut, mbrojtja e konsumatorëve dhe kontrolli parlamentar i masave emergjente. Këto amendamente e forcojnë reformën dhe e lidhin me rezultate që mund të verifikohen nga Kuvendi dhe qytetarët.

Shënim metodologjik

Kjo analizë mbështetet në dokumentet e pakos së legjislacionit të energjisë të dorëzuar në Kuvend, në legjislacionin në fuqi dhe në shqyrtimin e synimit strategjik e të kontekstit të zhvillimit të sektorit. INDEP ka përvojë tashmë 15-vjeçare në përcjelljen e politikave të energjisë në Kosovë, rajon dhe Bashkimin Evropian. Përmes hulumtimit në tavolinë, analizës krahasimore dhe shqyrtimit nen për nen janë identifikuar nevojat për përmirësim dhe janë formuluar amendamente konkrete. Rekomandimet vazhdojnë punën e institutit për një sistem më të pastër, ekonomikisht të përballueshëm dhe më të hapur ndaj qytetarëve, përfshirë qëndrimet e publikuara në analizën e INDEP të marsit 2024. Afatet kohore të rekomanduara janë propozime të INDEP, përveç rasteve kur identifikohet shprehimisht afati që buron nga kuadri i Komunitetit të Energjisë. [4]

2. Analiza e Çështjeve

Çështja 1: Plotësimi i paketës me garancitë për ZRRE-në

Nenet 1, 4 dhe 107

Rregullimi në projektligj.

Neni 1 deklaron transpozim të pjesshëm të akteve evropiane. Neni 4 kushtëzon aktivitetet me leje të ZRRE-së, kurse neni 107 parashikon nxjerrjen e akteve nënligjore brenda nëntë muajve. Shumë nene të tjera i ngarkojnë ZRRE-së detyra të reja për fleksibilitetin, komunitetet energjetike, matjen dhe tregun.

Vlerësimi i INDEP.

Referimi te Ligji për Rregullatorin nuk zëvendëson analizën nëse ai ligj mbulon secilin instrument të ri. Duhet kontrolluar autoriteti për kërkimin e të dhënave, hetimin e sjelljeve të tregut, zbatimin e vendimeve, masat korrigjuese dhe sanksionet, bashkë me kapacitetet njerëzore e financiare. Një e drejtë e konsumatorit është e dobët nëse shkelja e saj nuk lidhet me organin kompetent dhe pasojën juridike.

Në praktikën e reformimit të sektorit, rregullat e tregut dhe kapaciteti i institucionit që i zbaton duhet të shqyrtohen si një tërësi. Nenet 57 dhe 59 të Direktivës 2019/944 kërkojnë rregullator të pavarur me kompetenca efektive; Raporti i Komisionit Evropian për Kosovën 2025 evidenton nevojën për forcim të kapaciteteve të ZRRE-së. Për këtë arsye, INDEP kërkon që para leximit të dytë Komisioni të shqyrtojë tekstin shoqërues për rregullatorin dhe një matricë që lidh çdo detyrë të re me kompetencën, burimin dhe mjetin e zbatimit. [5]

3 MSA Kosovë–BE, nenet 74 dhe 114, përafrimi dhe bashkëpunimi energjetik.; Këshilli i Bashkëpunimit Rajonal, Deklarata e Sofjes për Agjendën e Gjelbër për Ballkanin Perëndimor, 2020.; Direktiva (BE) 2019/944 për rregullat e përbashkëta të tregut të brendshëm të energjisë elektrike, versioni i përshtatur për Komunitetin e Energjisë; nenet përkatëse të cituara në tekst.

4 INDEP, Analizë dhe komente në Projektligjin për Energjinë, mars 2024.

5 Direktiva (BE) 2019/944 për rregullat e përbashkëta të tregut të brendshëm të energjisë elektrike, versioni i përshtatur për Komunitetin e Energjisë; nenet përkatëse të cituara në tekst.; Komisioni Evropian, Raporti për Kosovën 2025, kapitulli 15, Energjia, f. 83–84.

Analizë krahasimore

Vendi ose kuadri	Rregullimi përkatës	Zbatimi në Kosovë
Kosova	Pakoja paraqet dy projektligje, ndërsa detyrat e ZRRE-së zgjerohen.	Kërkohet kontroll i përbashkët i bazës ligjore dhe kapaciteteve.
Kroacia	HERA i mbështet kompetencat në ligjin për rregullimin e aktiviteteve, ligjin e energjisë dhe ligjet sektoriale. [6]	Një ligj sektorial funksionon brenda një kuadri institucional të plotë.
Maqedonia e Veriut	Ligji i ri i majit 2025 u mirëprit nga Sekretariati; integrimi mbetet i kushtëzuar nga verifikimi i përputhshmërisë. [7]	Miratimi parlamentar duhet të pasohet nga verifikimi dhe zbatimi, jo nga supozimi i përputhshmërisë.

Amendamentet e propozuara dhe arsyetimi

Në fund të nenit 107 të shtohet paragrafi vijues:

> "Brenda tridhjetë ditëve nga hyrja në fuqi, ZRRE-ja publikon planin e zbatimit të kompetencave të reja, aktet e nevojshme dhe vlerësimin e burimeve profesionale e financiare. Nxjerrja e akteve nga Ministria nuk cenon kompetencat ekskluzive të Rregullatorit. ZRRE-ja raporton çdo gjashtë muaj në Kuvend për realizimin e planit."

Plani i bën detyrat të verifikueshme dhe e lidh zgjerimin e mandatit me kapacitetet e nevojshme. Krahas këtij amendamenti, Komisioni duhet ta përfshijë Ligjin për Rregullatorin në shqyrtimin e koordinuar të pakos.

Çështja 2: Pronësia publike e KOSTT-it dhe kontrolli parlamentar

Nenet 9–12 dhe 106.3

Rregullimi në projektligj.

Të drejtat e aksionarit i kalojnë ministrisë përgjegjëse për infrastrukturën, e cila deklarohet e pavarur nga organet e tjera gjatë ushtrimit të tyre. Bordi përbëhet nga pesë anëtarë dhe i referohet Ligjit për Ndërmarrjet Publike. Kuvendi duhet të iniciojë bartjen brenda 60 ditëve.

Vlerësimi i INDEP.

Qeverisja e transmetimit duhet të sigurojë pavarësi nga interesat e prodhimit dhe furnizimit, profesionalizëm dhe kontroll publik. Bartja te një ministri ndryshon ekuilibrin institucional dhe nuk e provon vetvetiu ndarjen efektive të kontrollit. Kjo varet nga emërimet, interesat e përbashkëta, udhëzimet dhe marrëdhëniet financiare. Për INDEP, ruajtja e ushtrimit parlamentar të të drejtave të aksionarit, të parashikuar në nenet 13–15 të Ligjit nr. 05/L-085, duhet të shoqërohet me përmirësim të procedurave të emërimit dhe llogaridhënies.

INDEP propozon që aksionari publik të përfaqësohet nga një komision me tre anëtarë: një i caktuar nga Kryetari i Kuvendit, një nga grupi më i madh parlamentar dhe një nga grupi më i madh parlamentar opozitar. Këta janë përfaqësues të të njëjtit aksionar publik; pronësia nuk ndahet në tre aksionarë privatë. Komisioni emëron bordin mbi bazë konkursi dhe vlerësimi profesional të publikuar,

6 HERA, Kroaci, kompetencat dhe aktivitetet e autoritetit rregullativ.

7 Sekretariati i Komunitetit të Energjisë, miratimi i Ligjit të ri të Energjisë në Maqedoninë e Veriut, 16 maj 2025.

ndërsa drejtimi i përditshëm mbetet te organet e ndërmarrjes. Përfaqësimi politik në caktim duhet të shoqërohet me kritere të forta profesionale dhe ndalim të konfliktit të interesit.

Asnjë model pronësie nuk e zëvendëson certifikimin. ZRRE-ja duhet të vlerësojë ndarjen e kontrollit sipas kërkesave të Komunitetit të Energjisë përpara zbatimit të ndryshimit. Përvoja e ricertifikimit të MEPSO-s pas ndryshimit të aksionarit në Maqedoninë e Veriut tregon se emërtimi formal i institucionit pronar nuk mjafton. Në nenin 11.4 duhet korrigjuar edhe referenca te paragrafi 6, sepse vendimmarrja përfundimtare trajtohet në paragrafin 7. [8]

Analizë krahasimore

Vendi ose kuadri	Rregullimi përkatës	Zbatimi në Kosovë
Kosova	Kontrolli i aksionarit zhvendoset nga Kuvendi në ministri.	Përfitimi administrativ duhet provuar kundrejt humbjes së kontrollit parlamentar.
Standardi evropian	Ndarja e pronësisë lejon organe të veçanta publike, por kërkon ndarje reale të kontrollit. [9]	Nuk mjafton emërtimi i dy ministrive të ndryshme.
Maqedonia e Veriut	Ndryshimi i aksionarit të MEPSO-s në 2025 shkaktoi ricertifikim; Sekretariati identifikoi mospërputhje në modelin e ri. [10]	Bartja duhet vlerësuar për efektin real dhe të mos përfundojë para garancive rregullative.

Amendamentet e propozuara dhe arsyetimi

Neni 9, paragrafi 1, të zëvendësohet me:

> "Operatori i Sistemit, Transmetimit dhe Tregut është ndërmarrje e energjisë, e themeluar dhe e organizuar si shoqëri aksionare në pronësi publike. Të drejtat e aksionarit ushtrohen nga Kuvendi i Republikës së Kosovës përmes Komisionit të Përfaqësuesve të Aksionarit Publik, në pajtim me kërkesat e ndarjes dhe certifikimit të operatorit."

Pronësia publike dhe mbikëqyrja parlamentare ruhen, ndërsa përfaqësimi i aksionarit merr një mekanizëm të përcaktuar përgjegjësie.

Në nenin 9, paragrafët 2 dhe 3, dispozitat për ushtrimin ministror të të drejtave të aksionarit të zëvendësohen me dispozitat vijuese:

> "Komisioni përbëhet nga tre përfaqësues: një i caktuar nga Kryetari i Kuvendit, një nga grupi më i madh parlamentar dhe një nga grupi më i madh parlamentar opozitar. Përfaqësuesit kanë mandat katërvjeçar, kualifikim dhe përvojë në energji, financa, drejtësi ose qeverisje të ndërmarrjeve dhe nuk ushtrojnë funksione drejtuese partiake ose kontroll në ndërmarrje të prodhimit apo furnizimit. Konfliktet e interesit deklarohen dhe përjashtimi nga vendimmarrja është i detyrueshëm. Komisioni vendos

8 Direktiva (BE) 2019/944 për rregullat e përbashkëta të tregut të brendshëm të energjisë elektrike, versioni i përshtatur për Komunitetin e Energjisë; nenet përkatëse të cituara në tekst.; Komuniteti i Energjisë, certifikimi i operatorëve të transmetimit dhe procedura e MEPSO-s.

9 Direktiva (BE) 2019/944 për rregullat e përbashkëta të tregut të brendshëm të energjisë elektrike, versioni i përshtatur për Komunitetin e Energjisë; nenet përkatëse të cituara në tekst.

10 Komuniteti i Energjisë, certifikimi i operatorëve të transmetimit dhe procedura e MEPSO-s.

me së paku dy vota; vendimet, votat dhe arsyetimi publikohen. Komisioni nuk ndërhyn në operimin teknik dhe drejtimin e përditshëm të ndërmarrjes."

Përfshirja e opozitës dhe publikimi i votave e bëjnë vendimmarrjen të kontrollueshme. Kufizimet profesionale dhe të interesit mbrojnë ndërmarrjen nga emërimet klienteliste dhe udhëzimet operative politike.

Neni 12, paragrafi 2, të zëvendësohet me:

"Anëtarët e Bordit emërohen nga Komisioni i Përfaqësuesve të Aksionarit Publik pas konkursit publik dhe vlerësimit profesional të kandidatëve sipas kritereve të legjislacionit për ndërmarrjet publike dhe kërkesave të ndarjes së operatorit. Renditja, arsyetimi i përzgjedhjes dhe konfliktet e deklaruara publikohen. Shkarkimi bëhet vetëm për shkaqe të përcaktuara me ligj dhe me vendim të arsyetuar. Bordi paraqet raport vjetor në Kuvend për performancën, investimet dhe zbatimin e kushteve të certifikimit."

Komisioni ushtron përgjegjësi pronësore përmes një procedure profesionale dhe nuk zëvendëson drejtimin e ndërmarrjes. Raporti vjetor e lidh emërimin me rezultate të matshme.

Neni 106.3 për bartjen te ministria të zëvendësohet me dispozitën vijuese; në nenin 11.4 referenca te paragrafi 6 të korrigjohet te procedura e paragrafëve 5–8:

"Kuvendi ndërmerr veprimet për ngritjen e Komisionit të Përfaqësuesve të Aksionarit Publik brenda gjashtëdhjetë ditëve. Kalimi në modelin e ri bëhet vetëm pas vlerësimit të ZRRE-së në procedurën e certifikimit dhe përmbushjes së kushteve të ndarjes. Deri atëherë vazhdon ushtrimi ekzistues i të drejtave të aksionarit, pa ndërprerje të operimit."

Kushti i certifikimit e mbron ligjshmërinë e modelit dhe vazhdimësinë e operatorit. Dispozitat e tjera që i referohen ministrisë si aksionare duhet të harmonizohen me këtë ndryshim.

Çështja 3: Ruajtja e energjisë pa tarifim të dyfishtë

Nenet 8.6–8.7, 22 dhe 84.4

Rregullimi në projektligj.

Neni 8.6 e trajton ndërmarrjen e ruajtjes si konsumator kur blen dhe si prodhues kur shet energji. Neni 84.4.2 ndalon tarifa të dyfishta për konsumatorët aktivë në rastet që përcakton. Neni 8.7 kufizon kostot e kyçjes në kostot reale teknike.

Vlerësimi i INDEP.

Njohja e ruajtjes është përparim ndaj strukturës së ligjit të vitit 2016. Problemi është se formulimi i dy roleve mund të përdoret si bazë për ngarkesa të mbivendosura, megjithëse projektligji përmban garanci kundër diskriminimit. Një bateri që e merr energjinë për ta rikthyer në rrjet nuk ka të njëjtin profil me konsumatorin që e përdor përfundimisht. Klasifikimi duhet të mbështesë matjen dhe barazimin, jo të legjitimojë mbledhjen dy herë të së njëjtës kosto.

INDEP nuk propozon përjashtim të përgjithshëm nga çdo tarifë rrjeti. Bateria duhet të paguajë kostot e përdorimit që shkakton realisht, sipas një metodologjie të miratuar nga ZRRE-ja. Metodologjia duhet të dallojë energjinë e rikthyer në rrjet, humbjet teknike, konsumin ndihmës dhe shërbimet e fleksibilitetit. Kjo ul pasigurinë e investimit dhe mbron konsumatorët e tjerë nga transferimi i pajustifikuar i kostove.

Amendamentet e propozuara dhe arsyetimi

Në nenin 8, paragrafi 6, në fund të paragrafit të shtohet:

> "Klasifikimi për matje dhe barazim nuk krijon bazë për ngarkimin e konsumatorit dy herë për të njëjtën kosto. ZRRE-ja përcakton trajtimin tarifor të ruajtjes sipas kostove të shkaktuara dhe garanton zbatimin e nenit 84.4.2, duke dalluar energjinë e rikthyer në rrjet, humbjet dhe konsumin ndihmës."

Bateritë ndihmojnë integrimin e burimeve të ripërtërishme. Një trajtim i qartë tarifor e ul pasigurinë për investim dhe siguron që kostot reale të rrjetit të ndahen në mënyrë të drejtë.

Çështja 4: Përjashtimi për bateritë e operatorëve të rrjetit

Nenet 16, 63 dhe 105

Rregullimi në projektligj.

Nenet 16 dhe 63 ndalojnë si rregull pronësinë e ruajtjes nga operatorët, por lejojnë përjashtime. Neni 105 krijon rrugë të posaçme për deri në 50 MW rezervë automatike të rivendosjes së frekuencës, me rol të Ministrisë, test tregu dhe miratim nga ZRRE-ja.

Vlerësimi i INDEP.

Sigurimi i rezervës automatike mund të justifikojë ndërhyrje publike kur shërbimi mungon. Projektligji përfshin garanci të vlefshme: test tregu, miratim nga ZRRE-ja, rishikim pesëvjeçar dhe transferim gradual. Këto duhet të konkretizohen me të dhëna dhe kritere të publikuara. Nevoja teknike për rezervë nuk provon se pronësia e operatorit është alternativa më e favorshme; testi duhet të krahasojë edhe ofrimin e shërbimit nga pjesëmarrës të pavarur.

Vendimi për domosdoshmërinë teknike dhe përjashtimin rregullativ duhet t'i takojë ZRRE-së. Ministria mund të organizojë financimin brenda kompetencave të saj. Duhet ndaluar përfitimi i dyfishtë nga granti dhe baza e aseteve, ndërsubvencionimi dhe shitja jashtë funksionit të miratuar. Formulimi i nenit 16.3.2 për kushte "më pak të favorshme" duhet rishkruar, sepse e bën të paqartë testin ekonomik. Datat e përjashtimit në nenin 16 dhe nenin 63 duhet të përputhen me acquis-në e përshtatur, jo të zëvendësohen pa arsyetim me hyrjen në fuqi të ligjit vendor.

Amendamentet e propozuara dhe arsyetimi

Në nenin 105, paragrafët 2–3, ndarja e kompetencave dhe kushtet financiare të riformulohen si vijon:

> "ZRRE-ja përcakton domosdoshmërinë teknike dhe miraton përjashtimin vetëm pas një testi tregu të hapur, neutral ndaj teknologjisë dhe të publikuar, kur provohet se pjesëmarrësit e tjerë nuk mund ta ofrojnë shërbimin me siguri, efiçiencë dhe kosto të arsyeshme. Operatori i transmetimit propozon kushtet brenda një muaji nga vlerësimi i nevojës dhe, pas miratimit nga ZRRE-ja, zhvillon procedurën brenda dy muajve. ZRRE-ja njofton Sekretariatin dhe Bordin Rregullativ të Komunitetit të Energjisë për përjashtimin. Ministria vendos për financimin pa cenuar vendimin rregullativ. Pjesa e investimit e financuar me grant ose burim tjetër publik nuk përfshihet sërish në kostot që mbulohen nga tarifat. Përdorimi i kapacitetit kufizohet në shërbimet e miratuara dhe i nënshtrohet rishikimit periodik sipas këtij ligji."

Formulimi e ruan objektivin e sigurisë së sistemit dhe e pengon përjashtimin të mbyllë tregun për investitorët e tjerë. Kushtet e përjashtimeve në nenet 16 dhe 63 duhet të harmonizohen me të njëjtin standard të testimit të tregut.

Çështja 5: Vetëprodhimi dhe kyçja e parashikueshme

Nenet 5.3, 21 dhe 84

Rregullimi në projektligj.

Vetëprodhimi prapa njehsorit deri në 1 MW përjashtohet nga autorizimi dhe leja e ZRRE-së, me detyrim njoftimi. Për kyçjen e prodhimit dhe ruajtjes parashikohen procedura jodiskriminuese, por neni 21.5 ia ngarkon investitorit çdo shpenzim të lidhur me garantimin e kapacitetit.

Vlerësimi i INDEP.

Përjashtimi deri në 1 MW zvogëlon barrën administrative dhe meriton mbështetje. Ai nuk duhet ngatërruar me përjashtim nga kërkesat teknike, mjedisore, të ndërtimit ose marrëveshja e kyçjes. Në zbatim duhet dalluar vetëprodhimi nga shitja profesionale dhe të përcaktohet ndërveprimi me ligjin për burimet e ripërtërishme.

E drejta për kyçje brenda një afati të arsyeshëm nuk i mjafton një investitori që duhet të lidhë financimin me datën e operimit. Termi "çdo shpenzim" mund t'ia kalojë kërkuesit edhe investime që u shërbejnë shumë përdoruesve ose që operatori duhej t'i kishte kryer. ZRRE-ja duhet të kërkojë lidhje shkakësore mes kyçjes dhe kostos, të publikojë afatet dhe të parashikojë rimbursim kur asetet e paguara nga kërkuesi përdoren më pas nga të tjerët.

Amendamentet e propozuara dhe arsyetimi

Në nenin 21, paragrafi 5, shprehja që ia ngarkon investitorit çdo shpenzim të garantimit të kapacitetit të zëvendësohet me:

> "Aplikuesi mbulon vetëm kostot e nevojshme, efiçiente dhe drejtpërdrejt të lidhura me kyçjen e tij, sipas metodologjisë së miratuar nga ZRRE-ja. Kostot e përforcimit që u shërbejnë disa përdoruesve ndahen sipas përfitimit dhe shkakut të kostos. Operatori jep ofertë të arsyetuar, afat realizimi dhe informacion për të drejtën e ankimit."

Përjashtimi nga autorizimi për vetëprodhimin deri në 1 MW e thjeshton hyrjen në treg. Ky përfitim duhet të shoqërohet me kosto dhe afat kyçjeje të parashikueshëm, që investitori të mos financojë pa kriter përmirësime të përgjithshme të rrjetit.

Çështja 6: Komunitetet energjetike si mundësi reale për qytetarët

Neni 85

Rregullimi në projektligj.

Komunitetet mund të prodhojnë, ruajnë, furnizojnë dhe agregojnë energji. Organizimi lidhet me legjislacionin për subjektet joqeveritare; vendoset parimi një anëtar–një votë dhe kufiri 40% i të drejtave të votës. Rregullat zbatuese parashikohen brenda nëntë muajve.

Vlerësimi i INDEP.

Ky është një nga përparimet më të rëndësishme të projektligjit. Megjithatë, lidhja vetëm me kuadrin e subjekteve joqeveritare mund të vështirësojë strukturat kooperative ose pjesëmarrjen komunale. Përfitimi komunitar duhet siguruar përmes kontrollit dhe përdorimit të të ardhurave, jo vetëm përmes një forme të vetme juridike.

Kombinimi i votës së barabartë me kufirin 40% krijon paqartësi për komunitetet me pak anëtarë dhe për kontrollin e tërthortë. Duhet një rregull i qartë që pengon kontrollin nga ndërmarrjet e mëdha dhe mbron pjesëmarrjen vullnetare. Qiramarrësit dhe familjet me të ardhura të ulëta kanë nevojë për mundësi pjesëmarrjeje pa kapital të madh fillestar. Skemat e ndihmës duhet të financohen në mënyrë transparente dhe të mos shndërrohen në përjashtim të përgjithshëm nga kostot e rrjetit.

Analizë krahasimore

Vendi ose kuadri	Rregullimi përkatës	Zbatimi në Kosovë
Kosova	Fusha e aktiviteteve është e gjerë; forma juridike dhe votimi kërkojnë qartësim.	Të garantohet hyrja dhe kontrolli komunitar.
Danimarka	Tradita e kooperativave dhe ndërmarrjeve komunale ilustron forma të ndryshme të pronësisë lokale. [11]	Qëllimi publik mund të ruhet përmes disa formave juridike.
Kroacia	Kuadri dallon komunitetet e BRE-së nga ato të qytetarëve dhe i lidh me rregullat e rrjetit e lejeve. [12]	Përputhje e nenit 85 me ligjin për BRE, pa përzier dy kategoritë.

Amendamentet e propozuara dhe arsyetimi

Në nenin 85, dispozita që e kufizon organizimin në formën e organizatës joqeveritare të zëvendësohet me:

> "Komuniteti i qytetarëve për energji organizohet si person juridik në një formë të lejuar nga legjislacioni, përfshirë organizatën joqeveritare ose kooperativën kur plotëson kushtet ligjore. Pjesëmarrja është e hapur dhe vullnetare, kontrolli efektiv ushtrohet nga anëtarët e lejuar sipas këtij ligji dhe qëllimi kryesor është përfitimi mjedisor, ekonomik ose shoqëror i anëtarëve ose zonës ku vepron. Forma juridike nuk cenon rregullin një anëtar–një votë dhe kufijtë e kontrollit të përcaktuar në këtë nen."

Fleksibiliteti i formës juridike u lejon qytetarëve të zgjedhin organizimin më të përshtatshëm, ndërsa qëllimi komunitar dhe kontrolli demokratik mbeten kushte detyruese. ZRRE-ja duhet ta shoqërojë rregullën me modele dokumentesh dhe procedura të thjeshta regjistrimi.

Në nenin 85, pas dispozitave për votimin, të shtohet:

> "Kufijtë e votimit dhe kontrollit vlerësohen duke përfshirë personat e lidhur dhe kontrollin e tërthortë. Subjektet që nuk plotësojnë kriteret e pjesëmarrjes kontrolluese nuk mund të ushtrojnë kontroll përmes marrëveshjeve ose personave ndërmjetës. Rregullat zbatuese parashikojnë ndarjen e energjisë dhe pjesëmarrjen e familjeve të cenueshme pa kërkesa joproporcionale për kapital fillestar."

Garancia kundër kontrollit të tërthortë ruan karakterin komunitar. Kushtet e përshtatshme të pjesëmarrjes e bëjnë këtë mundësi të arritshme edhe për qytetarët me të ardhura të ulëta.

Çështja 7: Ndërrimi i furnizuesit brenda një afati të detyrueshëm

Neni 70

Rregullimi në projektligj.

Konsumatori ka të drejtë ndërrimi brenda 21 ditëve. Ndërrimi teknik në 24 orë zbatohet kur ZRRE-ja konstaton se kushtet teknike e mundësojnë. Parashikohen kufizime për tarifat e ndërprerjes dhe vazhdim i procedurës pavarësisht kontestit.

11 Komisioni Evropian, baza e politikave për komunitetet energjetike, profilet e Danimarkës dhe Kroacisë.

12 Komisioni Evropian, baza e politikave për komunitetet energjetike, profilet e Danimarkës dhe Kroacisë.

Vlerësimi i INDEP.

Garancia kundër pengimit nga kontestet dhe barra e provës për humbjen e furnizuesit janë zgjidhje të mira. Dobësia është kushtëzimi pa datë përfundimtare i procesit teknik. Një detyrim që varet pafundësisht nga gatishmëria e operatorëve mund të mbetet i pazbatueshëm, edhe kur konsumatori ka kontratë të vlefshme me furnizuesin e ri.

Direktiva e përshtatur e lidh procesin teknik 24-orësh me vitin 2026. INDEP kërkon të hiqet diskrecioni për shtyrje pa afat. ZRRE-ja duhet të përcaktojë përgjegjësitë për shkëmbimin e të dhënave, matjen përfundimtare dhe gabimet e transferimit. Afati teknik nuk shuan detyrimet kontraktuale të ligjshme; po ashtu, borxhi i kontestuar nuk duhet të përdoret si veto automatike mbi ndërrimin. [13]

Analizë krahasimore

Vendi ose kuadri	Rregullimi përkatës	Zbatimi në Kosovë
Kosova	21 ditë për ndërrimin; 24 orët mbeten të kushtëzuara.	Duhet dalluar afati kontraktual nga procesi teknik.
Gjermania	Bundesnetzagentur e zbatoi procesin teknik 24-orësh nga 6 qershori 2025. [14]	Standardet e detyrueshme të shkëmbimit të të dhënave e bëjnë të zbatueshëm afatin.
Komuniteti i Energjisë	Direktiva e përshtatur cakton vitin 2026 për procesin teknik 24-orësh. [15]	Afati nuk lihet vetëm në vlerësimin e operatorit.

Amendamentet e propozuara dhe arsyetimi

Në nenin 70, kushti që ndërrimi teknik brenda 24 orëve të varet pa afat nga gatishmëria teknike të zëvendësohet me:

> "Ndërrimi teknik i furnizuesit përfundon brenda njëzet e katër orëve në çdo ditë pune, pa cenuar përfundimin e detyrimeve kontraktuale të ligjshme. Operatorët dhe furnizuesit përshtatin sistemet e shkëmbimit të të dhënave për zbatimin e këtij detyrimi. ZRRE-ja mbikëqyr përmbushjen, publikon treguesit e realizimit dhe vendos masat për shkeljet sipas ligjit."

Afati teknik është garanci e zgjedhjes reale. Standardi i përshtatur parashikon realizimin e tij deri në vitin 2026; vonesa e transpozimit nuk duhet të kthehet në diskrecion për shtyrje të pacaktuar. [16]

Çështja 8: Udhërrëfyesi i liberalizimit dhe mbrojtja e konsumatorëve

Nenet 72–74 dhe 107

Rregullimi në projektligj.

Neni 72 e përcakton shërbimin universal për familjet dhe ndërmarrjet e vogla me kushte kumulative për qarkullimin jo më të madh se 10 milionë euro dhe më pak se 50 punonjës. Neni 74 lidhet me

13 Direktiva (BE) 2019/944 për rregullat e përbashkëta të tregut të brendshëm të energjisë elektrike, versioni i përshtatur për Komunitetin e Energjisë; nenet përkatëse të cituara në tekst.

14 Bundesnetzagentur, Gjermani, ndërrimi teknik i furnizuesit të energjisë elektrike brenda 24 orëve.

15 Direktiva (BE) 2019/944 për rregullat e përbashkëta të tregut të brendshëm të energjisë elektrike, versioni i përshtatur për Komunitetin e Energjisë; nenet përkatëse të cituara në tekst.

16 Direktiva (BE) 2019/944 për rregullat e përbashkëta të tregut të brendshëm të energjisë elektrike, versioni i përshtatur për Komunitetin e Energjisë; nenet përkatëse të cituara në tekst.

çmimet e rregulluara, ndërsa neni 24 i Projektligjit për Energjinë përdor kategori më të kufizuara për ndërhyrjen kalimtare. Projektligji nuk parashikon një udhërrëfyes të vetëm me faza dhe tregues të hapjes së tregut.

Vlerësimi i INDEP.

Liberalizimi ka vlerë kur konsumatori mund të marrë oferta reale, të kuptojë koston dhe të ndërrojë furnizues pa pengesa. Dalja e kategorive nga çmimi i rregulluar pa një kalendar të qartë e zhvendos pasigurinë te biznesi dhe familja. INDEP mbështet hapjen e tregut, të shoqëruar me mbështetje të synuar për konsumatorët e cenueshëm dhe me mbikëqyrje të konkurrencës. Ndërhyrjet e përgjithshme në çmim duhet të kenë afat, vlerësim dhe rrugë daljeje.

Shërbimi universal dhe çmimi i rregulluar duhet të dallohen shprehimisht. Neni 27 i Direktivës 2019/944 ua garanton familjeve shërbimin universal, ndërsa neni 5 rregullon kushtet e ndërhyrjeve në çmim. Prandaj, përqendrimi i mbështetjes te familjet e cenueshme duhet të shkruhet si reformë e masave sociale dhe e ndërhyrjeve në çmim, duke ruajtur të drejtën universale të furnizimit. Krahasuar me nenin 37.2 të Ligjit nr. 05/L-085, kalimi nga lidhëza alternative në kushte kumulative për ndërmarrjet kërkon njoftim dhe vlerësim të ndikimit. [17]

ZRRE-ja duhet të miratojë një udhërrëfyes detyrues brenda gjashtëdhjetë ditëve, me konsultim publik dhe njoftim paraprak për çdo kategori. Datat duhet të mbështeten në gatishmërinë e mekanizmave të tregut, por ndryshimi i tyre të jetë përjashtim i arsyetuar dhe i kontrollueshëm. Kjo i jep reformës drejtim të qartë dhe konsumatorit kohë për vendimmarrje.

Amendamentet e propozuara dhe arsyetimi

Në nenin 74 të shtohet dispozita sqaruese:

> "E drejta për shërbim universal nuk krijon automatikisht të drejtë për çmim të rregulluar. Çdo ndërhyrje në çmim respekton kategoritë, kushtet dhe kufijtë e nenit 24 të Ligjit për Energjinë. Masat sociale përqendrohen te konsumatorët e cenueshëm, ndërsa ndërhyrjet kalimtare kanë afat të përcaktuar dhe rishikohen së paku çdo gjashtë muaj."

Kjo ndarje i harmonizon ligjet dhe mbron të drejtën e furnizimit, duke kufizuar ndërhyrjet në çmim sipas nevojës dhe kushteve të tregut.

Pas nenit 74 të shtohet neni 74A, me titull "Udhërrëfyesi për Liberalizimin e Tregut të Energjisë Elektrike", me këtë përmbajtje:

> "Brenda gjashtëdhjetë ditëve nga hyrja në fuqi e këtij ligji, ZRRE-ja miraton, pas konsultimit publik prej së paku tridhjetë ditësh, Udhërrëfyesin për Liberalizimin e Tregut të Energjisë Elektrike. Udhërrëfyesi është detyrues për të licencuarit dhe përcakton kategoritë, fazat dhe datat e kalimit, treguesit e gatishmërisë së tregut, detyrimet e informimit dhe masat mbrojtëse. Treguesit përfshijnë ofertat konkurruese, funksionimin e ndërrimit të furnizuesit, qasjen në të dhëna dhe mbulimin e furnizimit të mundësisë së fundit. Çdo kategori njoftohet individualisht së paku nëntëdhjetë ditë përpara kalimit. Ndryshimi i datave lejohet vetëm me vendim të arsyetuar, pas vlerësimit të treguesve dhe konsultimit publik. ZRRE-ja publikon çdo gjashtë muaj raport për zbatimin dhe ndikimin te konsumatorët."

Udhërrëfyesi e kthen liberalizimin në proces të parashikueshëm, me detyrime për institucionet dhe furnizuesit. Njoftimi paraprak dhe raportimi i rregullt i japin konsumatorit mundësi për përshtatje dhe Kuvendit bazë për mbikëqyrje.

17 Direktiva (BE) 2019/944 për rregullat e përbashkëta të tregut të brendshëm të energjisë elektrike, versioni i përshtatur për Komunitetin e Energjisë; nenet përkatëse të cituara në tekst.

Çështja 9: Përzgjedhja e furnizuesit universal dhe ndarja e llogarive

Neni 73

Rregullimi në projektligj.

Neni 73.1 thotë se ZRRE-ja mund të vendosë tenderim, ndërsa paragrafi 3 e përcakton përzgjedhjen përmes procedurës konkurruese. Furnizuesi zgjidhet deri në tre vjet dhe është njëkohësisht furnizues i mundësisë së fundit. Teksti përsërit numrin 5 për dy paragrafë.

Vlerësimi i INDEP.

Konkurrimi për shërbimin universal mund të kufizojë kostot dhe të rrisë cilësinë, por diskrecioni në paragrafin 1 e dobëson rregullin e paragrafit 3. Emërimi i drejtpërdrejtë duhet të jetë zgjidhje e përkohshme pas dështimit të një procedure reale, me kushte të publikuara. Konsultimi me Ministrinë nuk duhet të kthehet në miratim politik të përzgjedhjes.

Bashkimi i dy roleve mund të jetë praktik në një treg të vogël, por krijon nevojë për llogari të ndara të kostove dhe të ardhurave. Konsumatorët e shërbimit universal nuk duhet të paguajnë humbjet e furnizimit të mundësisë së fundit, dhe furnizuesi nuk duhet të përfitojë marzh të pajustifikuar nga transferimi automatik i klientëve. Duhet publikuar vlerësimi i ofertave dhe arsyetimi i emërimit rezervë, duke redaktuar vetëm sekretet tregtare të justifikuara.

Amendamentet e propozuara dhe arsyetimi

Në nenin 73, paragrafi 1, "mund të marrë" të zëvendësohet me "merr". Paragrafi 7 të zëvendësohet me:

> "Nëse pas një procedure konkurruese nuk përzgjidhet furnizuesi i shërbimit universal, ZRRE-ja cakton përkohësisht një furnizues për jo më shumë se gjashtë muaj, me kushte dhe arsyetim të publikuar, dhe fillon menjëherë procedurën e re konkurruese."

Përzgjedhja konkurruese bëhet rregull i detyrueshëm. Emërimi i përkohshëm garanton vazhdimësinë e furnizimit pa u shndërruar në përjashtim të përhershëm.

Në fund të nenit 73 të shtohet paragrafi vijues dhe të korrigjohet numërimi i dy paragrafëve të shënuar me numrin 5:

> "Kur furnizuesi i shërbimit universal ushtron edhe furnizimin e mundësisë së fundit, ai mban llogari të ndara për kostot dhe të ardhurat e secilit shërbim. ZRRE-ja auditon ndarjen e kostove dhe ndalon ndërsubvencionimin e pajustifikuar."

Ndarja e llogarive pengon që një grup konsumatorësh të paguajë kostot që i përkasin një shërbimi tjetër.

Çështja 10: Furnizimi i mundësisë së fundit dhe mbrojtja nga shkyçja

Neni 75

Rregullimi në projektligj.

Furnizimi i mundësisë së fundit zgjat deri në tre muaj. Për rastin e nenit 75.1.3, paragrafi 7 parashikon ndërprerje nëse nuk lidhet kontratë e re. Çmimi duhet të jetë më i lartë se çmimi mesatar i tregut ose i konsumatorëve të ngjashëm.

Vlerësimi i INDEP.

Afati i kufizuar ndihmon që mekanizmi të mos zëvendësojë tregun. Megjithatë, shkyçja automatike mund të ndëshkojë konsumatorin për mungesë ofertash ose për dështim të furnizuesit. Ligji duhet të dallojë mosveprimin e konsumatorit nga pamundësia objektive për të siguruar kontratë. Për konsumatorët e cenueshëm dhe personat që varen nga pajisje mjekësore nevojiten garanci të posaçme.

Çmimi më i lartë si rregull i detyrueshëm mund të prodhojë shtesë ndëshkuese edhe kur kostoja reale nuk e arsyeton. Mjafton metodologjia që njeh prokurimin, balancimin dhe një marzh të arsyeshëm, me sinjal të moderuar për dalje nga mekanizmi. Përpara shkyçjes duhet njoftim, ofertë për transferim dhe shqyrtim i cenueshmërisë; këto nuk janë falje e borxhit, por procedura për të shmangur dëmin e panevojshëm.

Amendamentet e propozuara dhe arsyetimi

Në nenin 75, paragrafi 7, në fund të paragrafit të shtohet:

> "Para shkyçjes, furnizuesi e njofton individualisht konsumatorin së paku pesëmbëdhjetë ditë përpara, ofron informacion dhe ndihmë për transferimin dhe verifikon masat e mbrojtjes për konsumatorët e cenueshëm. ZRRE-ja mundëson zgjatje të kufizuar e të arsyetuar kur provohet mungesa objektive e ofertave. Mbrojtja e personave që varen nga pajisje mjekësore zbatohet sipas rregullave të konsumatorëve të cenueshëm."

Garancitë procedurale dallojnë mosveprimin nga pamundësia reale për kontraktim dhe shmangin shkyçjen me pasoja të rënda shëndetësore.

Neni 75, paragrafi 9, për përcaktimin e çmimit të riformulohet si vijon:

> "Çmimi i furnizimit të mundësisë së fundit përcaktohet sipas metodologjisë së ZRRE-së dhe pasqyron kostot e arsyetuara të prokurimit, balancimit dhe ofrimit të shërbimit, me marzh të arsyeshëm. Nuk zbatohet shtesë automatike ndëshkuese e palidhur me kostot."

Furnizimi rezervë duhet të nxisë kthimin në treg pa krijuar fitim të pajustifikuar nga vështirësia e konsumatorit.

Çështja 11: Kontratat dinamike dhe agregimi pa përjashtime të paqarta

Nenet 81–83 dhe 86

Rregullimi në projektligj.

Neni 81 parashikon pëlqimin dhe informimin mbi rrezikun, por përjashton furnizuesin e shërbimit universal nga i gjithë neni. Neni 82 lejon agregimin pa pëlqimin e furnizuesit, duke përdorur formulimin "përveç shërbimit të furnizimit publik". Neni 83 ngarkon ZRRE-në me mjetin e krahasimit.

Vlerësimi i INDEP.

Këto instrumente mund t'i japin konsumatorit vlerë nga përshtatja e konsumit. Megjithatë, përjashtimi duhet të lidhet me produktin e shërbimit universal, jo me çdo ofertë të ndërmarrjes që e kryen atë. Përndryshe, një furnizues i madh mund të shmangë ofertën dinamike edhe në aktivitetin konkurrues. Pragu prej 50 mijë konsumatorësh e shtrin këtë detyrim te më shumë furnizues sesa pragu bazë evropian dhe përbën një zgjedhje që e zgjeron mundësinë e konsumatorit për ofertë dinamike.

Formulimi i nenit 82 duhet të sqarojë se furnizimi dhe agregimi janë shërbime të ndryshme; të mos lexohet si përjashtim i konsumatorëve universalë nga agregimi. INDEP kërkon kontrata të kuptueshme, shembuj të kostos në skenarë çmimesh dhe mundësi kthimi te një ofertë tjetër sipas kushteve të ligjshme. Mjeti i krahasimit duhet të përfshijë tarifat fikse, kohëzgjatjen dhe kostot e daljes, jo vetëm çmimin e energjisë.

Amendamentet e propozuara dhe arsyetimi

Neni 81, paragrafi 5, të zëvendësohet me:

> "Kontrata e shërbimit universal nuk shndërrohet automatikisht në kontratë me çmim dinamik. Ky kufizim nuk përjashton detyrimet e të njëjtit furnizues për ofertat e tij konkurruese sipas këtij neni."

Përjashtimi lidhet me produktin universal dhe nuk përdoret për të shmangur detyrimet e një furnizuesi të madh në tregun konkurrues.

Në nenin 82, paragrafi 1, të hiqet përjashtimi i përgjithshëm për shërbimin e furnizimit publik dhe të shtohet:

> "Konsumatori ka të drejtë të kontraktojë shërbime agregimi pavarësisht kategorisë së furnizimit, pa pëlqimin e furnizuesit dhe duke respektuar detyrimet e balancimit sipas këtij ligji."

Agregimi është shërbim i veçantë që mund ta ulë faturën dhe t'i japë vlerë fleksibilitetit të konsumatorit.

Në fund të nenit 83 të shtohet:

> "Mjeti i krahasimit paraqet koston totale vjetore për profile përfaqësuese të konsumit, tarifat fikse, kohëzgjatjen, kushtet e daljes dhe rreziqet e çmimeve dinamike. Informacioni përditësohet rregullisht dhe është i qasshëm pa pagesë."

Krahasimi i kostos së plotë e mbron zgjedhjen nga ofertat që reklamojnë vetëm një pjesë të çmimit.

Çështja 12: Matësit inteligjentë dhe mbrojtja e të dhënave

Nenet 88–90

Rregullimi në projektligj.

Programi i matjes inteligjente lidhet me analizën kosto–përfitim dhe afatin maksimal dhjetëvjeçar. Në rast vlerësimi negativ, kërkesa individuale për matës duhet përmbushur brenda 120 ditëve; kostot fillestare i bart kërkuesi, ndërsa pronësia kalon te operatori.

Vlerësimi i INDEP.

Projektligji e lidh investimin me vlerësimin ekonomik, ndërveprueshmërinë dhe sigurinë, çka shmang instalimet pa përfitim real. Por mungon caku ndërmjetës i pajisjes së të paktën 80% të konsumatorëve brenda shtatë viteve nga vlerësimi pozitiv, i parashikuar në shtojcën II të Direktivës së përshtatur. Afati dhjetëvjeçar nuk e zëvendëson atë. [18]

Për të mos krijuar ndarje mes konsumatorëve që mund të paguajnë teknologjinë dhe atyre që nuk munden, programi duhet të parashikojë renditje sipas përfitimit dhe mbështetje të synuar. Kur një matës paguhet drejtpërdrejt nga konsumatori, e njëjta kosto nuk duhet të rikuperohet përsëri përmes tarifës. Duhet përcaktuar qasja falas në të dhënat personale të konsumit, autorizimi i palëve të treta, afati i ruajtjes dhe siguria. Të dhënat e matjes zbulojnë sjellje familjare dhe kërkojnë mbrojtje konkrete.

Amendamentet e propozuara dhe arsyetimi

Në nenin 88, paragrafi 3, të shtohet caku vijues:

> "Kur vlerësimi kosto–përfitim është pozitiv, së paku tetëdhjetë për qind e konsumatorëve pajisen me sisteme inteligjente të matjes brenda shtatë viteve nga

18 Direktiva (BE) 2019/944 për rregullat e përbashkëta të tregut të brendshëm të energjisë elektrike, versioni i përshtatur për Komunitetin e Energjisë; nenet përkatëse të cituara në tekst.

> vlerësimi pozitiv, duke respektuar afatet e detyrueshme të kuadrit të përshtatur të Komunitetit të Energjisë."

Caku ndërmjetës e bën programin të matshëm dhe e plotëson afatin e përgjithshëm dhjetëvjeçar sipas shtojcës II të Direktivës 2019/944. [19]

Në fund të nenit 90 të shtohet:

> "Kostot e matësit të paguara drejtpërdrejt nga konsumatori nuk përfshihen sërish në kostot që mbulohen nga tarifat. Konsumatori ka qasje pa pagesë në të dhënat e veta dhe kontrollon autorizimin e palëve të treta për përdorimin e tyre. Përpunimi dhe afatet e mbajtjes së të dhënave respektojnë legjislacionin për mbrojtjen e të dhënave personale."

Garancia financiare dhe kontrolli i të dhënave janë kushte që digjitalizimi t'i shërbejë konsumatorit.

Çështja 13: Metodologjitë tarifore dhe investimet që u shërbejnë konsumatorëve

Nenet 22, 57 dhe 59

Rregullimi në projektligj.

Operatorët hartojnë metodologjitë tarifore dhe ZRRE-ja i miraton. Nenet 57 dhe 59 kërkojnë vlerësim të fleksibilitetit, plane zhvillimore e investuese dhe përmirësim të humbjeve e cilësisë. ZRRE-ja mund të vendosë objektiva performance.

Vlerësimi i INDEP.

Përfshirja e fleksibilitetit është pozitive: përgjigjja ndaj kërkesës dhe ruajtja mund të shtyjnë një investim rrjeti kur kushtojnë më pak. Megjithatë, operatori ka interes ekonomik në njohjen e kostove të veta. ZRRE-ja duhet të ketë shprehimisht të drejtën për të hartuar, ndryshuar dhe zëvendësuar metodologjinë, jo vetëm për të pranuar ose refuzuar propozimin.

Kostoja e një investimi duhet të lidhet me rezultat të verifikueshëm: kapacitet i liruar për kyçje, ulje e ndërprerjeve ose humbjeve. Mosrealizimi i investimeve të paguara përmes tarifës duhet të prodhojë korrigjim të të ardhurave të lejuara. INDEP propozon publikimin e treguesve dhe të alternativave të shqyrtuara, si dhe prokurim neutral ndaj teknologjisë. Kjo nuk kufizon investimet e domosdoshme; e bën më të qartë pse konsumatori duhet t'i financojë.

Analizë krahasimore

Vendi ose kuadri	Rregullimi përkatës	Zbatimi në Kosovë
Kosova	Metodologjia buron nga operatori; miratohet nga ZRRE-ja.	Të qartësohet kompetenca për ndryshim dhe zëvendësim.
Kroacia	HERA miraton metodologji tarifore dhe metodologjinë e kostove të kyçjes. [20]	Rregullatori duhet të mbetet përgjegjësi normativ i metodologjisë.
Danimarka	Katalogët publikë të teknologjive ofrojnë të dhëna të krahasueshme për vlerësime projektesh. [21]	Kosova mund të përdorë supozime të publikuara për të krahasuar rrjetin me fleksibilitetin; jo të kopjojë kostot daneze.

19 Direktiva (BE) 2019/944 për rregullat e përbashkëta të tregut të brendshëm të energjisë elektrike, versioni i përshtatur për Komunitetin e Energjisë; nenet përkatëse të cituara në tekst.

20 HERA, Kroaci, kompetencat dhe aktivitetet e autoritetit rregullativ.

21 Agjencia Daneze e Energjisë, katalogët e teknologjive për analizën dhe planifikimin energjetik.

Amendamentet e propozuara dhe arsyetimi

Neni 22, paragrafi 5, të riformulohet si vijon:

> "ZRRE-ja harton ose miraton dhe ndryshon me iniciativë të vet metodologjitë tarifore pas konsultimit publik. Operatorët paraqesin të dhënat dhe propozimet e arsyetuara dhe nuk e kushtëzojnë ushtrimin e kësaj kompetence."

Përgjegjësia normative i mbetet institucionit të pavarur që vlerëson edhe interesin e konsumatorit. Kjo përputhet me parimin e mbrojtjes së interesave ekonomike dhe faturimit të verifikueshëm në nenet 4 dhe 25 të Ligjit nr. 06/L-034. [22]

Në fund të nenit 59 të shtohet:

> "Operatori publikon çdo vit raport për realizimin fizik dhe financiar të investimeve, kapacitetin e ri për kyçje, humbjet dhe cilësinë e furnizimit. Raporti përfshin alternativat e fleksibilitetit të shqyrtuara. ZRRE-ja korrigjon të ardhurat e lejuara për investimet e parealizuara pa arsye të justifikuar, duke shmangur ngarkimin e konsumatorit dy herë për të njëjtën kosto."

Konsumatori duhet të marrë shërbimin për të cilin ka paguar. Raportimi e lidh njohjen tarifore me përmirësimin e provueshëm të rrjetit.

Çështja 14: Mekanizmat e kapacitetit dhe korrigjimi i kufijve të emetimeve

Nenet 24–29, veçanërisht 27.5

Rregullimi në projektligj.

Mekanizmi i kapacitetit vendoset si masë e fundit dhe i nënshtrohet vlerësimit të adekuacisë e ndihmës shtetërore. Neni 27.5.2 përmend centrale që kanë filluar punën më ose pas 1 korrikut 2025 dhe kufirin 350 gram CO_2 në vit për kW të instaluar.

Vlerësimi i INDEP.

Projektligji përmban tashmë garanci të vlefshme për konkurrimin, ruajtjen dhe menaxhimin e kërkesës. Gabimi në nenin 27.5.2 është megjithatë material: standardi i përshtatur trajton, nga 1 korriku 2025, kapacitetet që kishin filluar prodhimin para hyrjes në fuqi të rregullores së përshtatur dhe përdor 350 kilogramë CO_2 për kW të instaluar në vit, bashkë me pragun 550 gramë/kWh. Teksti vendor ngatërron datën e zbatimit me datën e fillimit të prodhimit dhe ndryshon njësinë me faktor një mijë. [23]

Në formën aktuale, norma mund të lërë jashtë filtrit centralet e vjetra, pikërisht kategorinë që synon të rregullojë standardi. Nuk mjafton korrigjimi i "gram" në "kilogram"; duhet rishkruar i gjithë nënparagrafi dhe kontrolluar lidhëza mes kategorive. INDEP kërkon edhe publikimin e kostos së mekanizmit për konsumatorët, kohëzgjatjen e kontratave dhe rishikim vjetor të nevojës, pa premtuar pagesa të reja për kapacitete që nuk plotësojnë kufijtë.

Amendamentet e propozuara dhe arsyetimi

Neni 27, nënparagrafi 5.2, të zëvendësohet me:

> "Nga 1 korriku 2025, kapacitetet që kanë filluar prodhimin komercial para 15 dhjetorit 2022 dhe emetojnë më shumë se 550 g CO_2 me origjinë fosile për kWh dhe më shumë

22 Ligji nr. 06/L-034 për Mbrojtjen e Konsumatorit, nenet 4 dhe 25.

23 Rregullorja (BE) 2019/943 për tregun e brendshëm të energjisë elektrike, e përshtatur me Vendimin 2022/03/MC-EnC, 15 dhjetor 2022, nenet 18 dhe 22.

> se 350 kg CO_2 me origjinë fosile mesatarisht në vit për kW elektrik të instaluar, nuk përfitojnë angazhime ose pagesa nga mekanizmi i kapacitetit."

Korrigjimi i datës dhe i njësisë matëse është material. Ai e lidh filtrin me kategorinë e duhur të kapaciteteve dhe me nenin 22.4 të Rregullores (BE) 2019/943, të përshtatur për Komunitetin e Energjisë; nuk përbën ndalim të përgjithshëm të prodhimit. I gjithë paragrafi 5 duhet të ruajë lidhjen ndërmjet kategorive dhe mënyrën e llogaritjes së emetimeve. [24]

Çështja 15: Masat emergjente dhe kalimi në kuadrin e ri

Nenet 94–104 dhe 106–109

Rregullimi në projektligj.

Qeveria mund të vendosë kufizime deri në 90 ditë dhe t'i zgjasë edhe 90 ditë. Nenet 94 dhe 103 kërkojnë proporcionalitet dhe përdorim të masave jashtë tregut vetëm si mjet të fundit. Neni 107 jep nëntë muaj për aktet zbatuese dhe ruan aktet e pajtueshme ekzistuese.

Vlerësimi i INDEP.

Teksti i nenit 25 të Ligjit nr. 05/L-081 parashikonte dorëzim në Kuvend brenda tri ditëve dhe miratim brenda shtatë ditëve, me kufij të posaçëm të zgjatjes. Projektligji për energjinë elektrike nuk e ruan këtë procedurë. Vlerësimi pas krizës është i nevojshëm, por nuk e zëvendëson kontrollin gjatë kufizimit të të drejtave. Neni 94.6 përdor edhe një listë të hapur masash, e cila duhet kufizuar nga kriteret e domosdoshmërisë dhe mbikëqyrja parlamentare.

INDEP propozon reagim të menjëhershëm ekzekutiv me konfirmim të shpejtë parlamentar, pa penguar drejtimin teknik në kohë reale nga KOSTT-i. Krahas kësaj, kalendari nëntëmujor duhet ndarë sipas rrezikut: konsumatorët, tarifimi, ruajtja dhe ndërrimi i furnizuesit kanë nevojë për prioritete të hershme. Një inventar i akteve që mbeten në fuqi parandalon zbatimin selektiv. Referencat e pasakta, si neni 11.4 dhe numërimi në nenet 63 e 73, duhet të kalojnë kontroll teknik në të gjitha versionet gjuhësore.

Amendamentet e propozuara dhe arsyetimi

Në nenin 94, dispozita për kohëzgjatjen dhe zgjatjen e masave të plotësohet me:

> "Vendimi zbatohet menjëherë dhe i dërgohet Kuvendit brenda tri ditëve kalendarike. Nëse nuk miratohet brenda shtatë ditëve nga pranimi, pushon së prodhuari efekt. Kohëzgjatja dhe çdo zgjatje e masave miratohen nga Kuvendi, mbi arsyetim të publikuar për domosdoshmërinë dhe proporcionalitetin. Operimi teknik në kohë reale mbetet kompetencë e operatorit."

Kontrolli parlamentar duhet të ushtrohet gjatë kufizimit të të drejtave. Reagimi i menjëhershëm i Qeverisë dhe drejtimi teknik i KOSTT-it ruhen, ndërsa vazhdimi i masave kërkon mbështetje parlamentare.

Në nenin 107 të shtohet, në vijim të detyrimit për planin e zbatimit:

> "Inventari i akteve ekzistuese të pajtueshme dhe kalendari i zëvendësimit publikohen brenda tridhjetë ditëve. Rregullat prioritare për ndërrimin e furnizuesit, informimin dhe mbrojtjen e konsumatorit miratohen brenda tre muajve; rregullat për komunitetet dhe trajtimin tarifor të ruajtjes brenda gjashtë muajve. Për Udhërrëfyesin e Liberalizimit zbatohet afati i nenit 74A."

24 Rregullorja (BE) 2019/943 për tregun e brendshëm të energjisë elektrike, e përshtatur me Vendimin 2022/03/MC-EnC, 15 dhjetor 2022, nenet 18 dhe 22.

Përparësitë e shmangin pritjen e njëjtë për çdo akt nënligjor. Afati nëntëmujor për rregullat e komuniteteve në nenin 85 duhet të harmonizohet me afatin gjashtëmujor të propozuar këtu.

3. Përfundimet

Projektligji për Energjinë Elektrike e zgjeron ndjeshëm hapësirën për një treg konkurrues dhe një sistem më të pastër. Konsumatorët aktivë, komunitetet, agregimi dhe ruajtja e energjisë janë përparime që INDEP i mbështet. Detyra e Kuvendit është që këto mundësi të shoqërohen me kyçje të parashikueshme, informacion të qartë, mbikëqyrje të pavarur dhe mbrojtje efektive të konsumatorit.

Pas rreth dy deri në tre vjet vonese në transpozim, reforma ka nevojë për vendimmarrje të përqendruar. Para leximit të dytë, Komisioni duhet të harmonizojë pakon me Ligjin për Rregullatorin, të ruajë pronësinë publike dhe kontrollin parlamentar të KOSTT-it përmes një modeli profesional të përfaqësimit, si dhe të përcaktojë udhërrëfyesin detyrues të liberalizimit. Korrigjimi i kufijve të emetimeve dhe rikthimi i konfirmimit parlamentar të emergjencave janë çështje të sigurisë juridike.

INDEP i rekomandon Komisionit një dëgjim të përbashkët me ZRRE-në, operatorët, komunat, përfaqësuesit e konsumatorëve dhe Sekretariatin e Komunitetit të Energjisë për amendamentet prioritare. Qeveria duhet të paraqesë vlerësimin financiar të detyrave të reja, ndërsa raporti për leximin e dytë të arsyetojë pranimin ose refuzimin e propozimeve. Afatet e zbatimit duhet të bëhen pjesë e mbikëqyrjes së rregullt parlamentare.

Kjo pako mund të shënojë një hap të qëndrueshëm drejt demokratizimit të tregut dhe tranzicionit të gjelbër. Amendamentet e propozuara e mbështesin këtë mundësi duke e lidhur modernizimin ligjor me përgjegjësi institucionale dhe përfitime konkrete për qytetarët.

4. Përmbledhja e Rekomandimeve

Tabela përmbledh ndërhyrjet konkrete. Teksti i plotë i amendamenteve dhe arsyetimi për secilën ndërhyrje paraqiten në çështjen përkatëse të pjesës 2.

Nr.	Neni / Dispozita	Propozimi i Projektligjit	Rekomandimi i INDEP (Amendamenti i Propozuar)	Arsyetimi Kryesor
1	Nenet 1, 4 dhe 107	Neni 1 deklaron transpozim të pjesshëm të akteve evropiane. Neni 4 kushtëzon aktivitetet me leje të ZRRE-së, kurse neni 107 parashikon nxjerrjen e akteve nënligjore brenda nëntë muajve. Shumë nene të tjera i ngarkojnë ZRRE-së detyra të reja për fleksibilitetin, komunitetet energjetike, matjen dhe tregun.	Në fund të nenit 107 të shtohet paragrafi vijues: "Brenda tridhjetë ditëve nga hyrja në fuqi, ZRRE-ja publikon planin e zbatimit të kompetencave të reja, aktet e nevojshme dhe vlerësimin e burimeve profesionale e financiare."	Kompetenca të zbatueshme dhe përgjegjësi e identifikueshme.
2	Nenet 9–12 dhe 106.3	Të drejtat e aksionarit i kalojnë ministrisë përgjegjëse për infrastrukturën, e cila deklarohet e pavarur nga organet e tjera gjatë ushtrimit të tyre. Bordi përbëhet nga pesë anëtarë dhe i referohet Ligjit për Ndërmarrjet Publike. Kuvendi duhet të iniciojë bartjen brenda 60 ditëve.	Neni 9, paragrafi 1, të zëvendësohet me: "Operatori i Sistemit, Transmetimit dhe Tregut është ndërmarrje e energjisë, e themeluar dhe e organizuar si shoqëri aksionare në pronësi publike." Në nenin 9, paragrafët 2 dhe 3, dispozitat për ushtrimin ministror të të drejtave të aksionarit të zëvendësohen me dispozitat vijuese: "Komisioni përbëhet nga tre përfaqësues: një i caktuar nga Kryetari i Kuvendit, një nga grupi më i madh parlamentar dhe një nga grupi më i madh parlamentar opozitar." Neni 12, paragrafi 2, të zëvendësohet me: "Anëtarët e Bordit emërohen nga Komisioni i Përfaqësuesve të Aksionarit Publik pas konkursit publik dhe vlerësimit profesional të kandidatëve sipas kritereve të legjislacionit për ndërmarrjet publike dhe kërkesave të ndarjes së operatorit." Neni 106.3 për bartjen te ministria të zëvendësohet me dispozitën vijuese; në nenin 11.4 referenca te paragrafi 6 të korrigjohet te procedura e paragrafëve 5–8: "Kuvendi ndërmerr veprimet për ngritjen e Komisionit të Përfaqësuesve të Aksionarit Publik brenda	Ruajtja e llogaridhënies dhe siguria e certifikimit të operatorit.

Nr.	Neni / Dispozita	Propozimi i Projektligjit	Rekomandimi i INDEP (Amendamenti i Propozuar)	Arsyetimi Kryesor
			gjashtëdhjetë ditëve.”	
3	Nenet 8.6–8.7, 22 dhe 84.4	Neni 8.6 e trajton ndërmarrjen e ruajtjes si konsumator kur blen dhe si prodhues kur shet energji. Neni 84.4.2 ndalon tarifa të dyfishta për konsumatorët aktivë në rastet që përcakton. Neni 8.7 kufizon kostot e kyçjes në kostot reale teknike.	Në nenin 8, paragrafi 6, në fund të paragrafit të shtohet: “Klasifikimi për matje dhe barazim nuk krijon bazë për ngarkimin e konsumatorit dy herë për të njëjtën kosto.”	Investime në fleksibilitet dhe ndarje e drejtë e kostove.
4	Nenet 16, 63 dhe 105	Nenet 16 dhe 63 ndalojnë si rregull pronësinë e ruajtjes nga operatorët, por lejojnë përjashtime. Neni 105 krijon rrugë të posaçme për deri në 50 MW rezervë automatike të rivendosjes së frekuencës, me rol të Ministrisë, test tregu dhe miratim nga ZRRE-ja.	Në nenin 105, paragrafët 2–3, ndarja e kompetencave dhe kushtet financiare të riformulohen si vijon: “ZRRE-ja përcakton domosdoshmërinë teknike dhe miraton përjashtimin vetëm pas një testi tregu të hapur, neutral ndaj teknologjisë dhe të publikuar, kur provohet se pjesëmarrësit e tjerë nuk mund ta ofrojnë shërbimin me siguri, efiçiencë dhe kosto të arsyeshme.”	Siguria e sistemit pa mbyllje të tregut të ruajtjes.
5	Nenet 5.3, 21 dhe 84	Vetëprodhimi prapa njehsorit deri në 1 MW përjashtohet nga autorizimi dhe leja e ZRRE-së, me detyrim njoftimi. Për kyçjen e prodhimit dhe ruajtjes parashikohen procedura jodiskriminuese, por neni 21.5 ia ngarkon investitorit çdo shpenzim të lidhur me garantimin e kapacitetit.	Në nenin 21, paragrafi 5, shprehja që ia ngarkon investitorit çdo shpenzim të garantimit të kapacitetit të zëvendësohet me: “Aplikuesi mbulon vetëm kostot e nevojshme, efiçiente dhe drejtpërdrejt të lidhura me kyçjen e tij, sipas metodologjisë së miratuar nga ZRRE-ja.”	Heqje e barrierave për BRE dhe mbrojtje nga kostot arbitrare.
6	Neni 85	Komunitetet mund të prodhojnë, ruajnë, furnizojnë dhe agregojnë energji.	Në nenin 85, dispozita që e kufizon organizimin në formën e organizatës joqeveritare të zëvendësohet me: “Komuniteti i qytetarëve për energji organizohet si person juridik në një formë të	Demokratizimi i tregut dhe përfshirja sociale.

Nr.	Neni / Dispozita	Propozimi i Projektligjit	Rekomandimi i INDEP (Amendamenti i Propozuar)	Arsyetimi Kryesor
		Organizimi lidhet me legjislacionin për subjektet joqeveritare; vendoset parimi një anëtar–një votë dhe kufiri 40% i të drejtave të votës. Rregullat zbatuese parashikohen brenda nëntë muajve.	lejuar nga legjislacioni, përfshirë organizatën joqeveritare ose kooperativën kur plotëson kushtet ligjore." Në nenin 85, pas dispozitave për votimin, të shtohet: "Kufijtë e votimit dhe kontrollit vlerësohen duke përfshirë personat e lidhur dhe kontrollin e tërthortë."	
7	Neni 70	Konsumatori ka të drejtë ndërrimi brenda 21 ditëve. Ndërrimi teknik në 24 orë zbatohet kur ZRRE-ja konstaton se kushtet teknike e mundësojnë. Parashikohen kufizime për tarifat e ndërprerjes dhe vazhdim i procedurës pavarësisht kontestit.	Në nenin 70, kushti që ndërrimi teknik brenda 24 orëve të varet pa afat nga gatishmëria teknike të zëvendësohet me: "Ndërrimi teknik i furnizuesit përfundon brenda njëzet e katër orëve në çdo ditë pune, pa cenuar përfundimin e detyrimeve kontraktuale të ligjshme."	Konkurrencë funksionale dhe zbatim i afatit evropian.
8	Nenet 72–74 dhe 107	Neni 72 e përcakton shërbimin universal për familjet dhe ndërmarrjet e vogla me kushte kumulative për qarkullimin jo më të madh se 10 milionë euro dhe më pak se 50 punonjës. Neni 74 lidhet me çmimet e rregulluara, ndërsa neni 24 i Projektligjit për Energjinë përdor kategori më të kufizuara për ndërhyrjen kalimtare. Projektligji nuk parashikon një udhërrëfyes të vetëm me faza dhe tregues të hapjes së tregut.	Në nenin 74 të shtohet dispozita sqaruese: "E drejta për shërbim universal nuk krijon automatikisht të drejtë për çmim të rregulluar." Pas nenit 74 të shtohet neni 74A, me titull "Udhërrëfyesi për Liberalizimin e Tregut të Energjisë Elektrike", me këtë përmbajtje: "Brenda gjashtëdhjetë ditëve nga hyrja në fuqi e këtij ligji, ZRRE-ja miraton, pas konsultimit publik prej së paku tridhjetë ditësh, Udhërrëfyesin për Liberalizimin e Tregut të Energjisë Elektrike."	Koherencë ndërmjet ligjeve dhe kalim i parashikueshëm në treg.
9	Neni 73	Neni 73.1 thotë se ZRRE-ja mund të vendosë tenderim,	Në nenin 73, paragrafi 1, "mund të marrë" të zëvendësohet me "merr". Paragrafi 7 të zëvendësohet me: "Nëse pas një procedure	Konkurrim i besueshëm dhe

Nr.	Neni / Dispozita	Propozimi i Projektligjit	Rekomandimi i INDEP (Amendamenti i Propozuar)	Arsyetimi Kryesor
		ndërsa paragrafi 3 e përcakton përzgjedhjen përmes procedurës konkurruese. Furnizuesi zgjidhet deri në tre vjet dhe është njëkohësisht furnizues i mundësisë së fundit. Teksti përsërit numrin 5 për dy paragrafë.	konkurruese nuk përzgjidhet furnizuesi i shërbimit universal, ZRRE-ja cakton përkohësisht një furnizues për jo më shumë se gjashtë muaj, me kushte dhe arsyetim të publikuar, dhe fillon menjëherë procedurën e re konkurruese." Në fund të nenit 73 të shtohet paragrafi vijues dhe të korrigjohet numërimi i dy paragrafëve të shënuar me numrin 5: "Kur furnizuesi i shërbimit universal ushtron edhe furnizimin e mundësisë së fundit, ai mban llogari të ndara për kostot dhe të ardhurat e secilit shërbim."	parandalim i ndërsubvencionimit.
10	Neni 75	Furnizimi i mundësisë së fundit zgjat deri në tre muaj. Për rastin e nenit 75.1.3, paragrafi 7 parashikon ndërprerje nëse nuk lidhet kontratë e re. Çmimi duhet të jetë më i lartë se çmimi mesatar i tregut ose i konsumatorëve të ngjashëm.	Në nenin 75, paragrafi 7, në fund të paragrafit të shtohet: "Para shkyçjes, furnizuesi e njofton individualisht konsumatorin së paku pesëmbëdhjetë ditë përpara, ofron informacion dhe ndihmë për transferimin dhe verifikon masat e mbrojtjes për konsumatorët e cenueshëm." Neni 75, paragrafi 9, për përcaktimin e çmimit të riformulohet si vijon: "Çmimi i furnizimit të mundësisë së fundit përcaktohet sipas metodologjisë së ZRRE-së dhe pasqyron kostot e arsyetuara të prokurimit, balancimit dhe ofrimit të shërbimit, me marzh të arsyeshëm."	Vazhdimësi e furnizimit dhe mbrojtje proporcionale.
11	Nenet 81–83 dhe 86	Neni 81 parashikon pëlqimin dhe informimin mbi rrezikun, por përjashton furnizuesin e shërbimit universal nga i gjithë neni. Neni 82 lejon agregimin pa pëlqimin e furnizuesit, duke përdorur formulimin "përveç shërbimit të furnizimit publik". Neni 83 ngarkon ZRRE-në me mjetin e krahasimit.	Neni 81, paragrafi 5, të zëvendësohet me: "Kontrata e shërbimit universal nuk shndërrohet automatikisht në kontratë me çmim dinamik." Në nenin 82, paragrafi 1, të hiqet përjashtimi i përgjithshëm për shërbimin e furnizimit publik dhe të shtohet: "Konsumatori ka të drejtë të kontraktojë shërbime agregimi pavarësisht kategorisë së furnizimit, pa pëlqimin e furnizuesit dhe duke respektuar detyrimet e balancimit sipas këtij ligji." Në fund të nenit 83 të shtohet: "Mjeti i krahasimit paraqet koston totale vjetore për profile përfaqësuese të konsumit, tarifat fikse,	Zgjedhje e informuar dhe hapje e tregut të fleksibilitetit.

Nr.	Neni / Dispozita	Propozimi i Projektligjit	Rekomandimi i INDEP (Amendamenti i Propozuar)	Arsyetimi Kryesor
			kohëzgjatjen, kushtet e daljes dhe rreziqet e çmimeve dinamike."	
12	Nenet 88–90	Programi i matjes inteligjente lidhet me analizën kosto–përfitim dhe afatin maksimal dhjetëvjeçar. Në rast vlerësimi negativ, kërkesa individuale për matës duhet përmbushur brenda 120 ditëve; kostot fillestare i bart kërkuesi, ndërsa pronësia kalon te operatori.	Në nenin 88, paragrafi 3, të shtohet caku vijues: "Kur vlerësimi kosto–përfitim është pozitiv, së paku tetëdhjetë për qind e konsumatorëve pajisen me sisteme inteligjente të matjes brenda shtatë viteve nga vlerësimi pozitiv, duke respektuar afatet e detyrueshme të kuadrit të përshtatur të Komunitetit të Energjisë." Në fund të nenit 90 të shtohet: "Kostot e matësit të paguara drejtpërdrejt nga konsumatori nuk përfshihen sërish në kostot që mbulohen nga tarifat."	Zbatim i matshëm dhe mbrojtje financiare e digjitale.
13	Nenet 22, 57 dhe 59	Operatorët hartojnë metodologjitë tarifore dhe ZRRE-ja i miraton. Nenet 57 dhe 59 kërkojnë vlerësim të fleksibilitetit, plane zhvillimore e investuese dhe përmirësim të humbjeve e cilësisë. ZRRE-ja mund të vendosë objektiva performance.	Neni 22, paragrafi 5, të riformulohet si vijon: "ZRRE-ja harton ose miraton dhe ndryshon me iniciativë të vet metodologjitë tarifore pas konsultimit publik." Në fund të nenit 59 të shtohet: "Operatori publikon çdo vit raport për realizimin fizik dhe financiar të investimeve, kapacitetin e ri për kyçje, humbjet dhe cilësinë e furnizimit."	Pavarësi në tarifim dhe lidhje mes pagesës dhe shërbimit.
14	Nenet 24–29, veçanërisht 27.5	Mekanizmi i kapacitetit vendoset si masë e fundit dhe i nënshtrohet vlerësimit të adekuacisë e ndihmës shtetërore. Neni 27.5.2 përmend centrale që kanë filluar punën më ose pas 1 korrikut 2025 dhe kufirin 350 gram CO_2 në vit për kW të instaluar.	Neni 27, nënparagrafi 5.2, të zëvendësohet me: "Nga 1 korriku 2025, kapacitetet që kanë filluar prodhimin komercial para 15 dhjetorit 2022 dhe emetojnë më shumë se 550 g CO_2 me origjinë fosile për kWh dhe më shumë se 350 kg CO_2 me origjinë fosile mesatarisht në vit për kW elektrik të instaluar, nuk përfitojnë angazhime ose pagesa nga mekanizmi i kapacitetit."	Korrigjim material i transpozimit dhe shmangie e subvencionimit të papajtueshëm.
15	Nenet 94–104 dhe 106–109	Qeveria mund të vendosë kufizime deri në 90 ditë dhe t'i zgjasë edhe 90 ditë. Nenet 94	Në nenin 94, dispozita për kohëzgjatjen dhe zgjatjen e masave të plotësohet me: "Vendimi zbatohet menjëherë dhe i dërgohet Kuvendit brenda tri ditëve kalendarike."	Reagim efektiv me kontroll demokratik dhe vazhdimësi

Nr.	Neni / Dispozita	Propozimi i Projektligjit	Rekomandimi i INDEP (Amendamenti i Propozuar)	Arsyetimi Kryesor
		dhe 103 kërkojnë proporcionalitet dhe përdorim të masave jashtë tregut vetëm si mjet të fundit. Neni 107 jep nëntë muaj për aktet zbatuese dhe ruan aktet e pajtueshme ekzistuese.	Në nenin 107 të shtohet, në vijim të detyrimit për planin e zbatimit: "Inventari i akteve ekzistuese të pajtueshme dhe kalendari i zëvendësimit publikohen brenda tridhjetë ditëve."	juridike.